TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Pháp lành hộ trì thế gian

ISSN: 2734-9195 08:10 22/09/2024

Càng trưởng thành và mong muốn thực hành tâm linh thì sự tự hổ thẹn càng cần thiết. Sự khôn ngoan, lọc lõi chỉ có thể che mắt người đời mà không che giấu được chính mình. Cho nên mỗi người cần tự hổ thẹn, nó chính là mấu chốt để vượt qua cám dỗ và hoàn thiện chính bản thân mình.

Trong mỗi con người đều có hai phần, phần người và phần con. Trong đó bản năng thuộc về phần con, ý thức thuộc về phần người. Cân bằng giữa hai phần này là người bình thường, chuẩn mực.

Phần người vượt trội hơn thì có thể thăng hoa làm bậc Hiền Thánh. Phần con lấn át thì họ sống thiên về bản năng, đắm chìm trong dục vọng, phiền não.

Để vượt lên bản năng, hổ thẹn là một trong những đức tính quan trọng, có thể xem là đứng đầu. Đức Phật xem hổ thẹn là pháp trắng, có khả năng làm sáng sạch tâm hồn, thuần hóa được phần con trong mỗi người. Hổ thẹn là pháp lành hộ trì thế gian, giữ gìn đạo đức và cân bằng đời sống cá nhân, ổn định trật tự xã hội. Cao xa hơn, hổ thẹn còn là nền tảng vững chắc để thiết lập chánh niệm, giúp thực hành trọn vẹn Bát chánh đạo, chứng đắc đạo quả Niết-bàn.

“Một thời, Đức Phật ở trong vườn Cấp Cô Độc, rừng cây Kỳ-đà, nước Xá-vệ. Bấy giờ, Phật bảo các Tỳ-kheo:

- Có hai pháp tịnh có thể hộ trì thế gian. Những gì là hai? Đó là tàm và quý. Giả sử thế gian không có hai pháp tịnh này, thế gian cũng không biết có cha mẹ, anh em, chị em, vợ con, thân quyến, sư trưởng, tôn ti, trật tự; điên đảo, hỗn loạn như hàng súc sinh. Nhờ có hai pháp tịnh tàm và quý cho nên thế gian biết có cha mẹ, anh em, chị em, vợ con, thân quyến, sư trưởng, tôn ti, trật tự; không hỗn loạn như hàng súc sinh.

Bấy giờ Thế Tôn liền nói kệ:

Nếu thế gian không có

Hai pháp tàm và quý

Vượt trái đạo thanh tịnh

Hướng sanh, già, bệnh, chết.

Nếu thế gian thành tựu

Hai pháp tàm và quý

Đạo thanh tịnh tăng trưởng

Đóng kín cửa sanh tử.

Phật nói kinh này xong, các Tỳ-kheo nghe những gì Phật dạy, hoan hỷ phụng hành".

(Kinh Tạp A-hàm, quyển 47, kinh 1243. Tàm quý[2])

Tàm là sự tự hổ thẹn với những việc xấu ác đã làm. Có thể những việc xấu ác đó chỉ tự mình biết, người ngoài chưa biết, nhưng vì đã làm sai nên tự thẹn với chính lương tâm của mình. Quý là sự xấu hổ với mọi người khi sự việc không tốt bị phơi bày. Quý còn là sự lo sợ về tội lỗi, sợ hãi quả báo xấu của những việc làm ác.

Tịnh pháp là pháp sạch, pháp trong sáng, pháp thanh tịnh. Chính sự hổ thẹn và sợ hãi quả báo đã giúp con người chế ngự dục vọng, dừng lại trước việc ác. Mọi thiện ác ở đời đều bắt nguồn từ tâm ý, lời nói và hành động. Người sống ở đời thì ai cũng có tạo nghiệp thiện ác. Khi nghiệp ác xảy ra, nếu còn gốc rễ thiện lương thì người ta biết hổ thẹn. Chính hổ thẹn là chất tẩy rửa linh diệu khiến cho thân tâm được trong sạch.

Về mặt xã hội, Đức Phật nhấn mạnh rằng, nếu không có tàm quý thì thế gian "điên đảo, hỗn loạn như hàng súc sinh". Luân lý, đạo đức, tôn ti, trật tự, các chuẩn mực xã hội bị đảo lộn nếu không có tàm quý. Người không biết hổ thẹn và sợ hãi quả báo xấu thì việc gì cũng có thể làm. Vì thế, tàm quý là tịnh pháp có thể hộ trì thế gian.

Về phương diện thực hành Chánh pháp, tàm quý có vai trò cực kỳ quan trọng, là hành trang và tài sản vô giá trên con đường nên Thánh. Hành trình ngược dòng vô cùng gian nan nên có đôi lúc bị khựng lại hay thụt lùi, thậm chí thối thất muốn bỏ cuộc thì tàm quý sẽ giúp hành giả quyết tâm hơn, vượt qua cám dỗ và chướng ngại để tiến về phía trước.

Càng trưởng thành và mong muốn thực hành tâm linh thì sự tự hổ thẹn càng cần thiết. Sự khôn ngoan, lọc lõi chỉ có thể che mắt người đời mà không che giấu được chính mình. Cho nên mỗi người cần tự hổ thẹn, nó chính là mấu chốt để vượt qua cám dỗ và hoàn thiện chính bản thân mình.

Nguồn: **Báo Giác Ngộ**